

OM DØDSSTRAFFEN.

- 1) En tale af den hollandske Justitsminister MODDERMAN i generalstaternes andet kammer den 26 Okt. 1880.
- 2) Faktiske oplysninger, meddelte af Howard-Association.

Den nedenstående tale er i oversættelse tilsendt Tidsskriftets redaktion med anmodning om dens optagelse. Talen har vakt opmærksomhed rundt om iblandt dødsstraffens forsvarere og modstandere; således har også Howard-Association gentagende henvist til den i de meddelelser, som dette selskab af og til sender ud. Ved siden af dens formelle fortrin giver den i skarpt pointerede træk en udsigt over grundene for og imod dødsstraffen og kan kun læses med interesse. — Den fremkaldtes ved behandlingen af udkastet til en ny straffelov for Holland i generalstaternes andet kammer, idet der ved samme var fremsat et forslag om dødsstraffens genindførelse. Denne er i Holland nemlig afskaffet i 1870. En særlig foranledning til dette forslag var en begivenhed, hvortil talen strax i begyndelsen sigter, nemlig at en i Haag bosat, rig mands tolvårige søn var bleven lokket fra skolen for at tjene som gidsel ved et forsøg på at afpresse faderen en sum penge og endelig blev funden myrdet. Forslaget om dødsstraffens genindførelse blev imidlertid forkastet af kammeret med stor majoritet.

Redaktionen har anset det for oplysende sammen med denne tale at anføre nogle af Howard-Association for kort siden givne meddelelser om dødsstraffen.

I. Hvis der ikke i de sidste uger under indtrykket af en skrækkelig forbrydelse havde gjort sig en vis reaktion gældende i landet mod den i 1870 stedfundne afskaffelse af dødsstraffen, vilde jeg nu kunne fatte mig meget kort, thi alt, hvad der under denne debat er fremført af døds-

straffens tilhængere, er allerede for største delen gendrevet. Dog synes det mig, at denne diskussions hensigt ikke udelukkende kan rummes indenfor denne sals fire vægge, thi jeg anser det for en pligt for regeringen også at berolige nationen udenfor dette kammer og at lede den bort fra betragtninger, som omend i god tro så dog på en højst letsindig måde og med utrolig overfladiskhed i de sidste uger ere blevne anførte til lovprisning af skafottet. Tillad mig først at kaste et blik på debattens terrain for at se, hvem det er, der kæmper på begge sider, hvilke våben de betjene sig af, og hvilke fordringer de stille.

Tilhængerne af dødsstraffen påstå, at hele nationen slutter sig til dem, og at den offentlige mening fordrer tilbagevenden til dødsstraffen. Var dette nu end virkelig tilfældet, vilde det ikke være et tilstrækkeligt argument. Den offentlige mening kan aldrig være kriteriet for ret og uret. Retten er noget objektiv, rettesnoeren for vor villie, prøvestenen for vort begær, medens den offentlige mening altid kun er noget subjektiv. Retsgrundsætningerne må lære os, om det, som folket forlanger, er retfærdigt. Påstår jeg hermed, at den offentlige mening slet ikke har noget værd? Nej! Den har i dobbelt henseende sin betydning. For det første bør ikke blot lovgiveren men også videnskaben indrømme den en rådgivende stemme, som man lytter til uden at underkaste sig den, mindst af alt ved valg af straffemidler. Erfaringen lærer, at den store mængde endnu ikke er ganske fri for en vis „fond de barbarie“, som efter GUIZOT skjuler sig i mennesket, og at en forbedring af strafferetten kun er mulig, når tænkere og lovgivere have mod til at være noget visere end folket. Dernæst har den offentlige mening forsåvidt værd, som det er lovgiverens pligt kun at fjerne sig fra den med den største forsigtighed og aldrig længere, end retten bestemt forlanger.

Når jeg anvender dette på dødsstraffen og tillige på ægteskabsbrud — man har i bladene beskyldt mig for inkonsekvens med hensyn til disse to punkter — da siger

jeg, at jeg i henseende til ægteskabsbrud, hvor jeg følger den offentlige mening, ikke befinder mig i modsigelse med min retlige overbevisning. Jeg venter ganske vist ikke meget af en straffetruusel, men ægteskabsbrud er og bliver dog uret, og min samvittighed betynges ikke, ved at ægteskabsbrydere sendes til fængslet, forudsat at der ikke gøres forskel mellem kønnene, således at manden behandles gunstigere end hustruen. Derimod vilde jeg handle mod min overbevisning og samvittighed, hvis jeg vilde yde min medvirkning til atter at indføre dødsstraffen.

Forøvrigt indrømmer jeg ikke, at den offentlige mening er for at genindføre dødsstraffen. Under det første indtryk af en grov forbrydelse vil man, og det er let forståeligt, helst have misgerningsmanden radbrækket eller parteret, men når man måneder efter ser den dømte på skafottet, har forbitrelsen vejet pladsen for en betænkelig medlidenhed.

Det er sagt udenfor kammeret, og man har også her henvist til, at forsvarerne for dødsstraffens afskaffelse hovedsagelig høre til dem, der gøre fælles sag med vantrø og revolution. Den sidste taler har allerede kraftigt bekæmpet henvisningen til vantrø, men jeg føler dog trang til selv at føje noget dertil. Hvem var det, som i oldtiden først bekæmpede dødsstraffen? Det var de ældste kristne, kirkefædrene i de første fire århundreder efter Kristus. Hvem var det i middelalderen? Det var Valdenserne, om hvem jeg ikke skal udtale mig videre, men blot fremhæve den historiske sandhed, at de ikke vare ugudelige men tværtimod meget religiøse. Hvem står i den nyere tids historie som den første bekæmper af dødsstraffen? RONBOUT HOGERBEETS — ifølge et bibelsted, som han i et brev af 5 Okt. 1623 fortolker på en måde, som i al fald godtgør, at hans sind var fuldstændigt gennemtrængt af den kristelige tro. Og når vi begive os over på den anden side af oceanet, hvem finde vi da i Amerika som de første, der have afskyet ideen om skafottet? Kvækerne, hvis ejendommelige religiøse

anskuelser jeg ikke her skal inklade mig på, men om hvem dog såmeget er vist, at de ikke ere troens fjender, men til alle tider have været inderligt troende mennesker.

Man vil måske påstå, at vantroen først senere har stillet sig som fører af bevægelsen mod dødsstraffen? Jeg har aldrig mærket det. Såvel blandt dødsstraffens tilhængere som blandt dens modstandere finder jeg repræsentanter for tro og for vantro. De, der forsvare dødsstraffen, kunne henvisse til meningsfæller som ARTHUR SCHOPENHAUER og DAVID FRIEDERICH STRAUZ, og vi, som bekæmpe den, bl. a. til SCHLEIERMACHER og tildels også KARL HASE. Jeg skal ikke omtale disse mænds theologiske fortjenester, men ingen vil påstå, at SCHLEIERMACHER, der har bevaret så mange videnskabsmænd for troen og kristendommen, var længere borte fra den kristelige sandhed end vantroens apostel STRAUZ eller SCHOPENHAUER, hvis lære minder mere om Buddha end om Kristus.

For mig er spørgsmålet om dødsstraffen et rent videnskabeligt; det bør kun løses ved hjælp af grunde hentede fra erfaringen, altså ved en videnskabelig argumentation. Men jeg indrømmer gjerne, at også den religiøse følelse gør sin ret gældende ved spørgsmålets undersøgelse og dens resultat. Denne følelse og den faste overbevisning, at dødsstraffen i det nuværende samfund strider mod kristendommens ånd, tilskyndede mig til allerede for over tyve år siden at gøre spørgsmålet til genstand for en alvorlig prøvelse, og det er ligeledes nu min religiøse følelse, som bringer mig til at tale med varme om spørgsmålet. Hvis jeg som STRAUZ drog den personlige udødelighed i tvivl, vilde dødsstraffen ikke interessere mig synderligt. Jeg vilde da måske sige: Lad os dræbe morderen, så er han befriet fra sin samvittighed og samfundet fra ham. Men da jeg nu tror, fast og inderligt, at menneskets hovedsag ikke ligger i denne men i en tilkommende verden, kan jeg ikke slutte mig til STRAUZ' apologi for dødsstraffen. Et af to: enten er morderen „omvendt“ som man kalder det, eller han er det

ikke. Men med hvilken ret kunne vi kristne under den førstnævnte forudsætning fordre et menneskes død, om hvem der står i den hellige skrift, at der er større glæde over ham end over mange retfærdige, som ikke have omvendelse behov, og hvis forbryderen ikke er omvendt, hvorledes kan man da som kristen tro sig berettiget til at prisgive ham til hans usikre fremtid? Jeg skal villigt erkende, at disse argumenter ikke kunne tilfredsstille dem, som forsvare døden ved at erklære den for nødvendig for samfundet, men de kunne bevise, at bekæmpelsen af dødsstraffen ikke kan henføres til vantroen, og at de blot theologiske argumenter ere et altfor svagt grundlag for skaffet.

Det er, siger man endvidere, de revolutionære, som bekæmpe dødsstraffen. Mod denne påstand har allerede et medlem af dette kammer protesteret. Rundt om i Europa findes der mænd af forskellige politiske retninger, som udtale sig imod dødsstraffen. Tre kronede hoveder, foruden LOUIS PHILIPPE, nemlig Kong LUDVIG af Portugal, Kong JOHAN af Sachsen og Kong OSCAR af Sverige have stået i spidsen for bevægelsen. Forøvrigt have juristerne været de egenlige kæmpende parter. Fyrst BISMARCK, der er partisk som tilhænger af dødsstraffen og altså sikkert ikke i den modsatte retning, sagde den 1ste Marts 1870 i den tyske rigsdag, at oprindelsen til bevægelsen mod dødsstraffen egenlig ligger hos juristerne, hvorved han uden tvivl sigtede til juristerne i dette århundrede. Det er en mærkelig og uomstødelig rigtig erklæring! Og læg vel mærke til, at vi her møde jurister af forskellig politisk retning. I Belgien står Professor ved det katholske universitet i Løwen, Dr. THONISSEN i første række, og hos os VREEDE, de BOSCH-KEMPER og A. de PINTO. Forresten lægger jeg også af andre grunde gerne vægt på Fyrst BISMARCKS erklæring. COPERNICUS' system tror jeg ikke er slettero, fordi det nu forsvares af astronomer. Læg mærke til, at de jurister, som bekæmpe

dødsstraffen, med hvert år blive talrigere, at dens modstandere allerede have majoriteten blandt kriminalisterne, som særligt må beskæftige sig med dødsstraffen, at de første kriminalister i Tyskland, Italien, og Belgien næsten uden undtagelse høre til disse modstandere, en omstændighed der giver rigeligt stof til eftertanke. Man kan gå endnu videre. Utallige gange har man set kriminalister, som vare for dødsstraffen, gå over til dens modstandere, medens det omvendte tilfælde mig bekendt aldrig er forekommet. FEUERBACH, MITTERMAYER, CARMIGNANI, HAUS og SCHWARZE, fem af strafferettens koryfæer, som oprindeligt vare tilhængere af dødsstraffen, have efter fortsat studium forandret mening og i deres senere år forkastet dødsstraffen, ja endog offentlig bekæmpet den. Vil man svare, således som det skete i dette kammer 1870, at disse mænd endnu vare i deres fulde kraft, da de forsvarede dødsstraffen? Hos ingen af dem kan der være tale om alderdomssvaghed, da de forandrede deres mening. FEUERBACH nåede endog kun en alder af 59 år, med andre ord omtrent en alder, hvori videnskabsdyrkeren først når den fulde modenhed. Hvad vilde man sige, hvis de som unge mænd havde anbefalet dødsstraffens afskaffelse?

Lad os nu se, med hvilke våben' der kæmpes. Tilhængerne af afskaffelsen blive bestandigt mere og mere enige. De beråbe sig ikke på en „contrat social,“ på en umistelig eller absolut ret til livet. Nej! de erkende, at staten besidder alle de rettigheder, uden hvilke den ikke kan opfylde sine pligter, og dertil hører først og fremmest retshåndhævelsen. De godkende alt, hvad samfundets sikkerhed fordrer, og hvis det stod fast, at retsordenen ikke kunde håndhæves uden dødsstraffen, vilde de sætte sig ud over alle betænkeligheder ved denne straf. Men de bestride denne nødvendighed og dermed retten til at anvende den. Samme overensstemmelse finder man ikke hos dødsstraffens tilhængere. I deres lejr hersker der den allerstørste forskellighed. Den ene forsvarer dødsstraffen

på grund af en abstrakt retssætning eller et theologisk dogme uden at ville vide noget af utilitet, den anden påberåber sig netop utilitet. Nogle holde lige som PLATO og den østerrigske regering i 1803 kun på dødsstraf for uforbederlige, andre anbefale den som et udmærket middel til omvendelse, eller snarere som det middel, hvorved den omvendte synder betaler sin skyld, thi erfaringen har forlængst fældet dom over, hvorvidt man i almindelighed kan tillægge anger ved galgen betydning. Nogle fordre dødsstraf for de almindelige, men ikke for de politiske forbrydelser. Således er tilstanden f. ex. siden 1848 i Frankrig. Andre fordre det stik modsatte. Således er tilstanden faktisk i Rusland, ligesom også en hollandsk justitsminister, som endnu ikke anså tiden for afskaffelsen for kommen, i 1854 erklærede, at han mindst af alt betragtede afskaffelsen som ønskelig for politiske forbrydelsers vedkommende. I forbigående skal jeg henvise til, at medens ALEXANDER I og NIKOLAUS I i Rusland faktisk have afskaffet dødsstraffen for almindelige forbrydelser og bibeholdt den for politiske, er netop de almindelige forbrydelsers antal forblevet stationært. Ere derimod de politiske forbrydelser, mod hvilke dødsstraffen er rettet, udryddede i Rusland eller blevne færre i antal? Men endnu skarpere træder uenigheden frem, når vi gå længere ind på enkeltheder. For hvilke almindelige forbrydelser fordrer man dog dødsstraffen? Det hjælper ikke, om vi også vedtage et amendement, hvori det hedder: „straffene ere, primo dødsstraffen“, når vi ikke samtidigt gøre os regnskab for, hvad det er for forbrydelser, hvorpå straffen skal anvendes. Hvilke almindelige forbrydelser skulle vælges? Man nævner for øjeblikket ofte mord og attentat på statsoverhovedets liv. Vore forfædre, på hvem man så gerne beråber sig, tænkte anderledes; hvilke forbrydelser vare dengang ikke dødsstraf undergivne! Ja, der har været lange tider, hvor dødsstraffen mest anvendtes som våben mod politiske eller kirkelige modstandere —

et faktum, som med henblik til fremtiden vel bør lede til eftertanke.

Hvorfor har man først i vore dage vist det mådehold at indskrænke straffen til to forbrydelser, medens forhen dødsstraffen anvendtes for et utroligt antal forbrydelser, i England endog for over to hundrede? Er det ikke en kendsgerning, at dødsstraffens anvendelse for alle de andre forbrydelser blev forsvaret med de selvsamme argumenter, som nu anføres med hensyn til mord? Og er det ikke ligeledes en kendsgerning, at efterat dødsstraffen var afskaffet for de andre forbrydelser trods den heftigste opposition mod straffeformildelsen, ere alle de mørke spådomme ikke i mindste måde gåede i opfyldelse?

Hvorpå støtter denne indskrænkning sig? På theologiske grunde? Sikkert ikke. Der står skrevet: „Hvo som udgyder menneskets blod, hans blod skal og ved et menneske udgydes“. Her gøres altså ikke nogen forskel mellem drab og mord, og her er ikke tale om baghold (guetapens) eller overlæg. Og når man desuagtet ikke føler sig betyngtet ved at lade drabsmanden leve, kan man konsekvent lige så lidt føle sig religiøst betyngtet ved at holde morderen fangen. Gives der moralske eller juridiske grunde for indskrænkningen? Ligeså lidt, thi om det end er fuldkomment sandt, at mord i almindelighed er en grovere forbrydelse end drab, så kan der dog tænkes tilfælde, hvor drabsmanden fortjener samme straf som den, der er sat som maximum for mord. Sammenligningen mellem mange drabsmænd og morderer leder endog til det resultat, at minimum af straffen for mord bør være lavere end maximum for drab. Have de, som forsvare dødsstraffen alene for mord, gjort sig det klart, til hvilken håndgribelig uretfærdighed dette fører. Ved de skrækkeligste forbrydelser her-tillands, som jeg erindrere — (den sidste lader jeg selvfølgelig ude af betragtning, thi enhver vil føle, at jeg ikke tør ytre nogen mening om, hvorvidt der i en endnu ikke endelig pådømt sag foreligger mord eller drab) — manglede

der overlæg, og der dømtes til døden ikke på grund af mord, men på grund af drab i forbindelse med en anden forbrydelse. Det ene tilfælde angik KÄMPER, som henimod slutningen af Juli 1854 og få uger, efterat vor lovgivning havde gentaget bestemmelsen om dødsstraf for et drab, som det af ham begåede, af frygt for opdagelse af et tyveri dræbte flere mennesker, jeg tror det var to kvinder og to eller tre børn. Det andet tilfælde angik de LØEL, som blev henrettet i Middelburg 1850. Han havde i tre år groft mishandlet sin hustru, negtet hende tilstrækkelig næring, lukket hende inde og ladet hende sove på gamle pjalter; tilsidst bandt han hende nøgen fast til gulvet med en lænke, så at den ulykkelige hverken dag eller nat kunde ligge eller sidde, medens han ikke gav hende anden næring end rå hvide bønner og lod hende slå af sin datter, med hvem han levede i blodskam. Al denne mishandling, ved hvilken han naturligvis gik fremskridende tilværks, varede med korte afbrydelser omtrent tre år. I al den tid kunde han vide, at dødsstraffen forestod ham, thi i code pénal står med klare ord, at ulovlig frihedsberøvelse forbunden med „tortures corporelles“ straffes med døden. Endelig kommer han en dag i vrede og dræber hustruen. Han blev dømt til døden, ikke for mord, men 1. for manddrab i forbindelse med en anden forbrydelse, 2. for ulovlig frihedsberøvelse forbunden med „tortures corporelles“. Er den slags kendsgerninger mindre grov end et almindeligt mord? Og når vi på grund af den offentlige mening fordre dødsstraf alene for mord, hvor bliver da agtelsen af for den offentlige mening, som stærkere end i noget andet mig bekendt tilfælde fordrede dødsstraffen for KÄMPER og de LØEL?

Støtter indskrænkningen sig måske på, at morderen er farligere end drabsmanden? Fra det rene utilitetsstandpunkt betragtet viser drabsmanden sig i mange tilfælde farligere. Morderen har i reglen kun en bestemt person for øje, er denne dræbt, er det muligt, at han vil skåne andre; men drabsmanden — også her drejer det sig ikke om

undtagelser — dræber i en pludselig sindsbevægelse, i angst eller vrede den første den bedste, hodie me cras to, og er farligere end morderen.

Det er imidlertid på tide, at jeg afbryder min forpostfægtning og rykker frem med det svære skyts, med andre ord at jeg fremfører de juridiske hovedindvendinger mod dødsstraffen. Et resumé må på grund af tidens knaphed være tilstrækkeligt.

Et medlem af dette kammer har sagt: „Straffen bør være en moralsk udsoning.“ Jeg har i og for sig ikke noget at indvende mod dette udtryk, men det store spørgsmål er, hvad derved forstås. Og da må jeg rent ud sige, at denne moralske udsoning, som min ærede ven tager i beskyttelse, allerede forlængst er fordømt af strafferetsvidenskaben som en staten uværdig hævn, der indhyller sig i et smukt videnskabeligt draperi. På den anden side kan den samme taler som kyndig jurist ikke bestride, at dødsstraffen lider af alle de tænkelige skrøbeligheder, som en straf fra et rent juridisk standpunkt betragtet kan have. Jeg skal blot anføre nogle hovedpunkter. Før det første kan dødsstraffen ikke proportioneres efter brøden. I reglen er den hårdere, når brøden er ringere, og omvendt. Er brøden særdeles stor, bliver livet til en byrde, såsnart samvittigheden vågner, (og det vil man dog ikke udelukke). At vende tilbage til samfundet er dog umuligt, og jeg kan da forestille mig, at en eller anden selv vilde længes efter eksekutionen, hvorved han bliver noget mindre afskyelig i folkets øjne. Derimod bliver straffen hårdere i samme grad, som brøden bliver mindre. BEATRICE CENCI og TROPPMANN! Man kender historien om denne unge pige, som blev først forført af sin fader og siden tvungen af ham til usædelighed, og som efter overlæg med hendes hjertes udkårede og andre medlemmer af familien begik fadermord for at unddrage sig faderens favntag. Således fortælles der i al fald i „der neue Pitaval“. Lad os dermed sammenligne en mand som TROPPMANN! — I Sverige dræbte 1856 en pige

sin fader, fordi hun ikke øjnede noget andet middel til at befri sin moder fra hans daglige mishandlinger. Lad os sammenligne hende med TIMM THORÉ, som 1867 dræbte fader, moder, broder og søster, ialt syv eller otte mennesker, medens de sov, for at blive enearving! Disse fire bleve alle henrettede. Hvor er retfærdigheden heri? Benådningsretten hjælper ikke ud over dette. Ville vi benåde enhver, der har begået et ringere antal mord, end de omtalte to uhyrer? Ligeså lidt hjælper det at give dommeren myndighed til at antage formildende omstændigheder. Derved kommer man fra det slette til det værre. Hvad vil ske? Frankrig giver svaret herpå. Loven af 28 April 1832 giver nævningerne ret til at umuliggøre dødsstraf ved at antage formildende omstændigheder. Følgen er, at straffeloven har tabt al objektivitet, at der mangen gang i 90 af 100 tilfælde er antaget formildende omstændigheder, og at de afskyeligste forbrydelser ere blevne besmykkede. Såsnart der gives dommeren frihed til at omgå dødsstraffen på grund af formildende omstændigheder, sættes alle de dommere, der bekæmpe dødsstraffen, i den fristelse — og derved er intet at gøre, så længe mennesker ere mennesker — at besmykke de gruligste misgerninger. Ved denne besmykkelse vil der blive gjort mere ondt, end en eneste exekution (ifald en sådan var heldbringende) kunde gøre godt. Man kan ikke sige, at livsvarigt fængsel ikke kan indeholde gradationer. Det livsvarige fængsel er, forudsat at de første år tilbringes i ensomhed, ikke af samme betydning for alle, thi i cellen befinder der sig en usynlig regulator, som bærer navnet samvittighed. Desuden kan man give dommeren frihed til at gå ned til en tidsbegrænset straf uden at løbe den nys omtalte store fare.

En anden juridisk grund er, at ved dødsstraffen er en vildfarelse fra domstolens side uoprettelig. Når det her i kammeret er sagt, at det ikke her tillands forekommer, at en dommer tager fejl, da forbavses jeg over at høre et sådant sprog fra et medlem af dommerstanden. Det er en

kendsgerning, at der i dette århundrede er konstateret mindst 80 retslige fejltagelser i livssager i Europa og Amerika. Men i virkeligheden går antallet vistnok over 80, thi når det har været en person i hans levende live umuligt at godtgøre sin uskyldighed, hvor meget vanskeligere må denne bevisførelse da ikke senere være for hans pårørende? De opdagede fejltagelsers antal er endog ringe sammenlignet med det hele antal. I England har man konstateret 17 fejltagelser før 1868 (i otte tilfælde var den dømtede bleven hængt), i Frankrig 9 alene i 1826. I Italien var i 1855 en uskyldig, der endnu lever i Paris, lige ved at blive guillotineret. Han lå allerede på brættet. Øxen faldt, men blev ved en fejl ved posten hængende nogle tommer over hans hoved. Et minut senere bragte et ilbud efterretning om, at manden var uskyldig og den rette skyldige funden. Skal jeg endnu antyde, hvad der gentagne gange i dette århundrede er sket i Belgien? Jeg minder blot om det skrækkelige drama i Eldagsen (1854—56), der fremkaldte så stor bevægelse i hele den dannede verden. En fejltagelse som den, der dengang blev begået af justitsvæsenet i Hannover, kan ske overalt, hvor der findes folk, som med forkærlighed beskæftige sig med andres virkelige eller fingerede skrøbeligheder, politimænd, der for enhver pris ville gøre karriere, og lægfolk, som i god tro føre justitsen på vildspor. Og alene i Nederlandene skulde justitsen være ufejlbarlig? Det være mig da blot tilladt at nævne DIRKJÉ VELDIUYZENS velbekendte navn. Med den dybeste alvor hentydede den næstsidsste taler ved slutningen af sit foredrag til korset. Jeg vilde ønske, at vi også tænkte derpå, når vi regne på dommernes ufejlbarlighed. Man har påstået, at argumentet fra uopretteligheden beviser for meget, da også ved andre straffe fejltagelser ikke aldeles kunne genoprettes. Herpå kan jeg bedst svare med KØSTLIN, en udmærket wyrtembergsk kriminalists ord: „Men når man mod den indvending, at dødsstraffen er uoprettelig i tilfælde af en begået fejltagelse, strax hører den godtkøbs replik, at det

beviser for meget og altså intet, eftersom det samme også kan forekomme ved andre straffe, så må man forundre sig over den skamløse letsindighed, der finder en sådan samvittighedsberoligelse tilstrækkelig.“ Og nu tier jeg desuden ganske om de tilfælde, hvor sagkyndige endnu efter dommen og exekutionen have ført strid, om der forelå sindsforstyrrelse.

En tredje grund mod dødsstraffen er den, at ingen straffelse er så lidet sikker. Og det er ganske naturligt; jo sværere straffen er og jo mindre oprettelig, desto mere vil dommeren vige tilbage for domfældelse, og desto mindre vil publikum og vidner medvirke dertil. Den nylig i Haag udøvede forbrydelse er bleven sat i forbindelse med spørgsmålet om dødsstraffen, men indser man da ikke, at netop denne forbrydelse er et slående bevis mod dødsstraffen. En tidligere ven af forbryderen har vist justitsen vejen, og han fortjener al mulig ros derfor på grund af misgerningens overordenlige afskylighed. Er det så sikkert, at han også vilde have gjort det, når han derved vilde have overgivet sin tidligere kammerat til dødsstraffen? For mig som privatmand vilde det i det mindste have gjort en stor forskel. Dødsstraffen er usikker, også når hensyn tages til benådning. Hvis man mener, at der kun måtte gives benådning i få tilfælde, så henviser jeg til, at overalt i Europa, hvor dødsstraffen består, bliver ingen straf hyppigere eftergivet. I mange, ja de fleste lande er forlængst benådning bleven reglen, stadfæstelse undtagelse. Benådning i 80 af 100 tilfælde (som i Holland fra 1811—1860) er på kontinentet temmelig almindelig. Skulde der ikke ligge en naturlig og blivende årsag til grund for et så almindeligt fænomen? Og har man også vel betænkt, at den dømte istedenfor at benytte tiden til at angre hengiver sig til håbet og bliver overrasket ved dommens stadfæstelse. Selv i England er den tanke almindelig blandt forbryderne, at chancen for frifindelse er større, når der er spørgsmål om dødsstraf, end ved nogen anden straf.

Endelig er det min sidste juridiske grund, at dødsstraffen udelukker enhver afsoning. Jeg vil ikke forsøge at skildre det rige indhold, som ordet afsoning omfatter, men skal indskrænke mig til en bemærkning. Brøde er ikke simpelthen noget negativt, noget passivt, men det er noget positivt, noget aktivt. Ligesålidt bør afsoningen bestå i noget passivt, negativt, men i en aktiv sædelig genfødsel, en i gerningen sig åbenbarende forsoning med Gud og sig selv. Da TROPPMANN i Januar 1870 blev guillotineret, husker jeg, at beretningen derom i et fransk blad sluttede med de ord: „Øxen faldt, et le crime de TROPPMANN était expié.“ Denne sætning greb mig stærkt. Jeg finder, at en sådan afsoning dog er altfor bekvem.

Alt dette kan være sandt nok, sige mange, men samfundet kan ikke undvære dødsstraffen. Derved kommer jeg til mit tredje og sidste hovedpunkt, jeg vil opsøge fjenden i hans sidste forskansning, i utilitetens skanse. Når utilitetens påstand var rigtig, måtte vi sætte os ud over alle andre indvendinger, så underligt og bedrøveligt det end måtte være, at der alene med hensyn til denne genstand skulde bestå en uforsonlig strid mellem rettens fordringer og samfundets interesser. Men hvis noget er bevist, og hvis der overhovedet på samfundsvidenskabens gebet lader sig opnå sikkerhed for noget, da er det sikkert, at dødsstraffen kan undværes. Var den uundværlig, måtte det være enten som afskrækkelsesmiddel eller som middel til at gøre uskadelig.

Hvad afskrækkelsen angår, behage man at bemærke, (og ikke sjældent overses dette), at spørgsmålet ikke er om dødsstraffen afskrækker, men om den afskrækker mere end f. ex. livsvarigt fængsel. Dernæst må det bemærkes, at spørgsmålet ikke er, hvor stor frygten for dødsstraf er i det øjeblik, da skafottet betrædes eller få dage forud, men hvor stor den er i det øjeblik, da beslutningen om forbrydelsen fattes, og da håbet om straffløshed endnu er tilstede. Men nu lærer erfaringen, at dette gør en meget

stor forskel. De LOEHL havde årelang lejlighed til at tænke på straffen, men hvad virkede frygten? Og det samme menneske var på sin sidste levedag så ængstet af døden, at han, som hans biograf udtrykker sig, i få timer blev over tyve år ældre. Siger man, at han tidligere ikke havde tænkt på straffen, hvorfor skal man da antage at andre gøre det? Når man spørger en forbryder: „Vilde du have forøvet gerningen, hvis du havde vidst, at du vilde blive ramt af dødsstraffen? svarer han i reglen: nej. Men vilde han have gjort det, når han havde vidst, at han måtte tilbringe hele sit liv i fængsel, så at han aldeles ikke kunde nyde nogen frugt af sin forbrydelse? Måske kun da, hvis en usædvanlig hævnørst drev ham frem, men så stor hævn-gerrighed trodser også skafottet. Den, der vil begå en forbrydelse, vil enten roligt gøre sin beregning eller befinde sig i en sådan lidenskab og ophidselse, at enhver beregning derved er udelukket. I første fald afhænger straffens afskrækkende kraft ikke så meget af dens størrelse som af visheden om dens anvendelse — med andre ord her behøves dødsstraffen ikke. I det andet tilfælde vil selv dødsstraffen intet bevirke.

Man har i disse dage kunnet læse i et blad: „Hvem vil befri os fra den falske grundsætning, at straffens kraft afhænger af dens vished og ikke af dens størrelse?“ Man har også spurgt: „Qui nous délivrera des grecs et des romains?“ Ingen vil kunne omstøde Montesquieu's såkaldte lov, thi erfaringen har stadfæstet, hvad psykologien synes at lære a priori. Det være mig tilladt at anføre nogle kendsgerninger af vort lands historie. Der var en tid, hvor beklipping af mønter ofte skete, skønt det blev straffet med piskning og brændemærke. Ondet tiltog alligevel stadigt. Endelig kom der en klog finantsminister, som skaffede os en ny mønt, der gjorde beklippingen synlig og strax forrådte den første udgiver. Hvad blev følgen? Ved straffens vished er forbrydelsen så godt som forsvunden, og jeg har aldrig truffet på et beklippet pengestykke. Og dog er siden

1854 piskningen afskaffet. Et andet eksempel: En forbrydelse, der navnlig tidligere hyppigt forefaldt på landet og indtil 1870 blev straffet med døden, er tyveri under fem skærpende omstændigheder. Og denne dødsstraf bestod ikke blot på papiret, thi næstefter mord har i dette århundrede ingen forbrydelse leveret et større bidrag til skaffet. I de sidste tyve år er forbrydelsen meget aftaget, ja fra dødsstraffens afskaffelse indtil 1879 (for 1880 har jeg endnu ingen opgivelse) er der ikke forefaldet en eneste domfældelse. Hvad skarpretteren ikke formåede, det gjorde det i 1856 reorganiserede gode markpoliti.

Er dødsstraffen nødvendig for at gøre forbryderen uskadelig? Det forstår sig, at dødsstraffen gør uskadelig, men gør ikke det livsvarige fængsel det samme? „Nej! fangen kan undvige,“ svarer man. Dette sker dog ikke så let, når fængslet er ordentlig indrettet, og ifald han undløber, hvor skal han da ty hen, da penge og klæder ere ham fratagne? Det kan imidlertid forekomme, skønt der siden 1870 ikke haves noget eksempel derpå. Men hvorfor tillader man da zoologiske haver? Også løver og tigre kunne bryde ud. Har jeg valget, vil jeg hellere møde en undvegen morder end en undsluppen tiger. Man har også påstået, at en for livstid dømt person uden straf kan begå forskellige forbrydelser. Det er det bedste argument, hvorover dødsstraffens tilhængere råde, men efter min mening dog ikke synderlig kraftigt. Først må jeg bemærke, at de fleste motiver til at begå forbrydelser ville mangle hos den for livstid dømte, da han ved, at en ny forbrydelse kun vil skærpe hans tilstand. Dernæst må jeg tilføje, at den forventning, som mange nærede i 1870, om at se mange forbrydelser udøvede af livsfangerne, hidtil ikke er opfyldt. Som den tredje og vel væsentligste gendrivelse anføres, at netop der, hvor dødsstraffen består, udøves der ikke sjældent mord i fængslerne for at undgå fængselslivet ved døden. Jeg har haft en temmelig lang liste over sådanne tilfælde, bl. a. i Riom i Frankrig skete det to gange kort efter hinanden i det samme fængsel. Også i Herzogenbusch er,

om jeg ikke fejler, det samme hændt i 1869. Og hvad sige dødsstraffens tilhængere om det faktum, at endog frie mennesker ofte af tædium vitæ have begået mord for at dø på skafottet? Er der flere eksempler på, at folk have begået en forbrydelse for at blive dømt til livsvarigt fængsel?

Min hovedindvending mod dødsstraffen fra utilitetens standpunkt er eksekutionen. Selv om intet af alt det, jeg har sagt, var rigtigt og godt, vilde dog eksekutionens demoraliserende følger være et tilstrækkeligt argument for afskaffelsen af dødsstraffen. Hvorledes skal man eksekvere den? Jeg taler ikke om instrumenterne. Dette emne hører hjemme paa en kongres af skarprettere. Jeg spørger blot, fordres der en offentlig eller en hemmelig eksekution? Erfaringen har lært, at en offentlig eksekution virker i højeste grad demoraliserende. DICKENS, som kendte menneskene og ikke var nogen sygelig filantrop — man kan se det i DAVID COPPERFIELD, der, hvor han fører os til URMIAH HEEPS celle og spotter over den sygelige filantropi — samme DICKENS erklærede kort efter henrettelsen af de to brødre MANNINGS i November 1849: „Jeg kender Londoner-livet i dets hele fordærvedhed, men det er min inderlige overbevisning, at den største skarpsindighed ikke vil være i stand til at udklække noget, som i en så kort tid og på et så lille rum kan stifte så meget ondt som den offentlige henrettelse“. Dette udsagn af DICKENS er ikke for strengt. Jeg kan nævne talrige eksempler på forbrydelser, som ere begåede eller forberedte i anledning af eller under indtrykket af en henrettelse. Jeg vil kun anføre et fra vort eget land. I foråret 1870 blev i Leeuwarden en person henrettet for mord af en kvinde, med hvem han levede sammen. Dette skete på en Fredag. Den påfølgende Tirsdag foretog en mand, som boede på eksekutionspladsen og havde overværet henrettelsen, et mordattentat på sin forlovede, og allerede på henrettelsesdagen havde han ladet sin plan skinne igennem. Der er sjelden

blevet begået så mange mord i London og nærmeste omegn som i dagene umiddelbart efter FRANZ MÜLLERS henrettelse (14 Novb. 1864); i en forstad endog den samme dag. I 1863 blev en mand hængt i Chatham — jeg minder herom med den sidste forbrydelse i Haag for øje — for mord af et barn; nogle uger senere begik en soldat i samme by samme forbrydelse, og kort efter skete endnu et tredje mord. Kort efter henrettelsen af Dr. PRITCHARD i Glasgow (en cause célèbre, som opfyldte hele England) blev der i England og Skotland begået ti mord — i Edinburg, London, Ramsgate, Chatham, Batley, Evetham, Southwark, Westham, Wolverhampton og Sheffield. Den engelske gejstlige ROBERT meddeler, at 161 af de 167 dømt, som han har forberedet til henrettelsen, have erklæret for ham, at de have overværet en eksekution. Præsident LINCOLNS morder I. W. BOOT var en lidenskabelig ynder af henrettelser og gjorde engang frivillig tjeneste som vagt ved skafottet, på hvilket JOHN BROWN led den politiske dødsstraf (2 Dec. 1859).

Have de hemmelige eksekutioner bedre resultater? I Massachusetts blev en person hængt i fængslet den 3 Januar 1845 for voldtægt og mord. Få dage efter blev der i nærheden af fængslet begået et mord, lidt senere en voldtægt, i Marts to drab og nogle måneder efter atter et mord. Hemmelige eksekutioner! Men dermed indrømmer man jo rent ud, at vore åndrige forfædre i århundreder have taget fejl med hensyn til afskrækkelsessystemet. Hemmelige eksekutioner! Men give da ikke aviserne alle enkeltheder? Lad de hemmelige eksekutioner være forbeholdte kommunarderne og septembermændene.

Endnu en bemærkning. Ingensteds har dødsstraffens afskaffelse medført bevisligt skadelige følger. Det er ikke tilfældet, at man i Toscana atter indførte dødsstraffen på grund af forbrydernes tiltagen. I Østerrige lige så lidt. Heller ikke i de tre så ofte fremdragne tyske lande (Oldenburg, Sachsen og Anhalt). Ligeledes er eksemplet fra Württemberg aldeles fejlagtigt. Der konstaterede man

ganske vist en tiltagen af forbrydelserne, og dødsstraffen genindførtes 1852. Men senere indså kamrene, at man havde handlet overilet og besluttede atter 1865 med overvældende majoritet dens genafskaffelse. I aviserne findes for tiden en meddelelse om, at dødsstraffen atter er indført i Sveits. Dette er urigtigt og en forvexling af kanton Svyts med hele Sveits. Sveits er delt i 25 kantoner, som hvert har sin egen lovgivning. Der er nu givet hvert af kantonerne magt til at indføre dødsstraffen eller ej. Og muligvis vilde jeg selv have erklæret mig enig i denne ordning. Jeg vilde ganske vist som modstander af dødsstraffen modsætte mig dens indførelse i mit kanton, men ikke begrænse de andre kantoners ret til at handle anderledes. Erfaringen må først lære, hvor mange kantoner der ligesom Svyts ville gøre brug af denne ret.

Af statistiken fremgår, at de grove forbrydelser heller ikke her tillands ere tiltagne siden 1870, men tværtimod ere gæde ned fra 78 til 47, medens mordenes antal er forblevet uforandret — 19 i 1861—69, 17 i 1871—79. Statistiken har ingen betydning, siger man. Men hvad vilde man sige, når den angav det omvendte forhold? Heller ikke jeg betragter statistiken som et positivt argument, men som et middel til at fornagle fjendens skyts.

Jeg må afholde mig fra at meddele nærmere oplysninger om de erfaringer, som man i udlandet har gjort efter dødsstraffens afskaffelse, og som af nogle ere blevne fremstillede ganske anderledes. Jeg håber senere at få lejlighed til her i parlamentet at udfylde dette. Den i Nederlandene gjorte erfaring, som dog vel først og fremmest må komme i betragtning, foreligger for kammeret i trykte tal.

Jeg har i mange år fordomsfrit undersøgt spørgsmålet og forlængst vundet en overbevisning, som hidtil ikke er blevet rokket ved en eneste kendsgerning.

Oversat af J. D.

II. Howard-Association har i den sidste tid fra forskellige lande samlet en del statistiske oplysninger om dødsstraffen. Af disse meddeles de væsentligste i det følgende.

I Østerrige er i 1870—79 dømt for mord 806 pers. og henrettet	16 pers.
- Frankrig — 1870—79 — — 198 — —	93 —
- Spanien — 1868—77 — — 291 — —	126 —
- Sverige — 1869—78 — — 32 — —	3 —
- Norge — 1867—78 — — 14 — —	3 —
- Danmark — 1868—77 — — 92 — —	1 —
- Baiern — 1870—79 — — 249 — —	7 —
- N. Tyskl. — 1869—78 — — 484 — —	1 —
- Australien og	
Ny Zeeland er i 10 år — — 453 — —	123 —
- England og	
Wales er i 1850—79 — — 665 — —	372 —
- Irland er i de sidste 20 år — — 66 — —	36 —
- Scotland er i samme tid — — 40 — —	15 —

I Italien regnes omtr. 1600 drab årlig, men meget få henrettelser finde sted. I de Forenede Stater i Amerika regnes 2500 mord årlig med omtr. 100 henrettelser og 100 „lynchings“ årlig. Den sidste afgørelsesmåde findes næsten udelukkende i de stater, hvor dødsstraffen er bibeholdt i loven.

Dødsstraffen er afskaffet i Michigan 1847, Rhode-Island 1852, Wisconsin 1853, Rumænien 1864, Holland 1870, Iowa 1872, Maine 1876 og i praxis tillige i Illinois, Tennessee, Finland, hvor den ikke er fuldbyrdet siden 1824, Toscana med ingen fuldbyrdelse siden 1830, Portugal ikke siden 1846 og Belgien ikke siden 1863. I Sveits afskaffedes den 1874, men dens indførelse blev som bekendt atter tilladt kantonerne i Maj 1879.